

ΕΞΙΣΛΑΜΙΣΜΟΙ

Μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας ὁ Χριστιανικὸς Ἑλληνισμὸς εἶχε νὰ παλαίσῃ πρὸς πολλοὺς παράγοντας ποὺ εἶχαν σκοπὸν τὴν ἀπορρόφησίν του καὶ τὸν ἀφανισμόν του.

Μεγαλύτερος ἐξ ὅλων τούτων ἦτο ὁ κίνδυνος τοῦ πανισχύρου Ἰσλάμ.

Ὁ ὑπὸ ἐξοντωτικὸν διωγμὸν Χριστιανικὸς Ἑλληνισμὸς συνεσπειρώθη τότε γύρω ἀπὸ τὸν πρῶτον, ὑπὸ Τουρκικὸν καθεστῶς, πατριάρχην Γεννάδιον τὸν Σχολάριον τὴν ὁποῖον παρεδέχθη ὁ κατακτητὴς ὡς Ἐθνάρχην.

Ὁ Γεννάδιος ὡς δεδηλωμένος ἀνθενωτικὸς μετὰ τὴν σιωπηρὰν ἔγκρισιν τοῦ κατακτητοῦ ἀνέλαβε νὰ καταχυρῶσῃ τὴν ὀρθοδοξίαν ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦ ἐκλατινισμοῦ.

Παρὰ τὰ χορηγηθέντα προνόμια εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Πατριάρχου, μετὰ τὴν παρέλευσιν ἐτῶν καὶ μετὰ τὴν ἀλλαγὴν τῶν Σουλτάνων συχνὰ ἐκινδύνευσε νὰ χαθῆ τὸ σκάφος τῆς Οἰκουμενικῆς Πατριαρχείας μαζί μετὰ τὰ προνόμια καὶ χριστεπώνυμον πλήρωμά του. Δὲν εἶναι ὀλίγοι οἱ Πατριάρχαι ποὺ ἐπλήρωσαν μετὰ αὐτὴν τὴν ζωὴν των τὴν προσήλωσίν των εἰς τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἔμειναν μὲν πιστοὶ εἰς τὴν τήρησιν τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς καὶ τοῦ δόγματος ἀλλὰ κατὰ κανόνα Πατριάρχης ἔχων ἄλλην γνώμην ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ δυνάστου ἢ ἐξετοπίζετο ἢ ἐφονεύετο.

Ὅτι προνόμιον καὶ ἐπωφελὴς ἀνοχὴ ἐκ μέρους τῶν Τούρκων ἐκερδήθη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μωάμεθ τοῦ κατακτητοῦ ὑπὲρ τῶν ραγιάδων Χριστιανῶν ἐκινδύνευσε νὰ χαθῆ μετὰ ταυτόχρονον παρακολούθημα τὴν σφαγὴν καὶ τὸν ἐξαφανισμόν παντὸς Ἑλληνικοῦ καὶ Χριστιανικοῦ, ἰδίως ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς βασιλείας τοῦ περιβοήτου διὰ τὴν αἰμοδιψίαν καὶ θηριωδίαν του Σελήμ.

Ἐξεδόθη τότε ἐπίσημος φετῶς, κατὰ τὸν ὁποῖον εἰς πᾶσαν καταληφθεῖσαν πόλιν δὲν ἔπρεπε νὰ μείνουν ἐκκλησίαι ἐν λειτουργίᾳ. Ὁ ἴδιος δυνάστης ἔλεγε : «τῶν αὐτῶν ὡραῖα οἰκοδομήματα δὲν πρέπει νὰ μένουν ὡς Μπουτχανάδες». (Οἴκοι εἰδωλολατρείας) (1).

ΣθENAΡὰ πολιτικὴ τοῦ τότε Πατριάρχου ἐπικαλεσθέντος καὶ διὰ μαρτύρων τὰ παραχωρηθέντα προνόμια ἔσωσε τὴν κατάστασιν (2).

Αὐθαιρεσίαι εἰς βάρος Ἑλληνίδων, ἀπαγωγαὶ συχναὶ καὶ ἐξισλαμισμὸς των ἐβροήθει τὸν κατακτητὴν νὰ βελτιώσῃ φυλετικῶς τὴν νέαν γενεάν του.

(1) D. Candemir the Hist. of the Ottom. Empire London 1734 σ. 105. Ἄ. Γ. Πασπάτη. «Βυζαντιναὶ Μελέται» Κων)πολις 1877 σ. 300 παραδόξως ἐνταῦθα ὁ Πασπάτης ἀναφέρει : «Βασιλεύοντος τοῦ Σουλεϊμάν τοῦ μεγάλου (υἱοῦ τοῦ Σελήμ) ἐπὶ τῆς δευτέρας πατριαρχίας τοῦ Ἰερεμίου, θόρυβος πολὺς συνέβη ἐν Κων)πόλει, τῶν Ὀθωμανῶν αἰτούντων νὰ ἐξωσθῶσιν ἅπαντες οἱ Χριστιανοὶ ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν μικρῶν τε καὶ μεγάλων».

(2) I, Hammer Ἰστ. Ὀθ. Αὐτοκρατορίας Ἀθῆναι 1872 τόμος Γ'. σελ. 322, 323

Τὰ παράπονα κατεπνίγοντο μὲ φόνους καὶ ἔξαφανισμοὺς τῶν παραπονουμένων, αἱ αὐθαιρεσίαι δὲ αὐτοῦ τοῦ εἴδους ἐκαλύπτοντο καὶ νομικῶς μὲ ἀναλόγους εὐπροσαρμόστους πράξεις καὶ ἀποφάσεις τῶν κατὰ τόπους ἱεροδικείων. Ὁ κατακτητὴς κατὰ σύστημα εἰς σημαινούσας Ἑλληνικὰς προσωπικότητας πρὸ τῆς ἐκτελέσεώς των διὰ παραπτώματα ἐπρότεινε τὴν ἀλλαξοπιστίαν καί, ἂν τὴν ἀπεδέχοντο, κατώρθωνε ν' ἀποκτήσῃ κατὰ τὸν τρόπον αὐτὸν στελέχη ἱκανὰ καὶ κατ' ἀνάγκην φανατικὰ μετὰ τὴν ἀλλαξοπιστίαν, ὅπως ἐπὶ παραδείγματι ἀναφέρεται ὅτι ὁ Γιαννάκης Καντακουζηνὸς ἀπὸ «Καποῦ-κεχαγιᾶς» τοῦ Μιχαὴλ Βόδα, μετὰ τὸν ἔξισλαμισμὸν του, εἰς τὸν ὁποῖον ἐχώρησε διὰ νὰ μὴ ἐκτελεσθῇ, διωρίσθη «κιουτσιούκ δεφτερδάρ» τοῦ Σουλτάνου. (1)

Οἱ ἴδιοι Τοῦρκοι ὅταν δὲν παρεσύροντο ἀπὸ τὴν μανίαν τῆς κακουργίας ἦσαν εἰς θέσιν νὰ σκέπτονται νηφαλιώτερον καὶ ἐπωφελέστερον διὰ τὰ συμφέροντά των καὶ νὰ δίδουν σχετικὰς ὁδηγίας πρὸς τὰ κρατικά των ὄργανα, Ἄλλως τε ἀπὸ ραγιαδες εἰσέπραττον τὸν κεφαλικὸν φόρον, «τὸ χαράτσι», ἀπὸ ἡλικίας 14 ἐτῶν μέχρι 60 καὶ ἄνω.

Ἐπειδὴ διὰ τῆς ἔξισλαμίσεως οἱ φορολογούμενοι ἠλαττοῦντο, ἡ δὲ οἰκονομικὴ κατάστασις ἐβραθυροῦτο, διετάχθησαν, καὶ μάλιστα κατ' ἐπανάληψιν, οἱ βαλῆδες νὰ μειώσουν τὸν πρὸς ἔξισλαμισμὸν τῶν Ἑλλήνων ζῆλον αὐτῶν. Λόγοι, λοιπόν, οἰκονομολογικοὶ ἐπέβαλλον τὴν ἀναστολὴν τοῦ ἔξισλαμισμοῦ καὶ ὅχι, ὅπως πολλοὶ νομίζουν, αἰσθήματα ἀνεξιθρησκείας (2).

Εἰς τοὺς ἀρνησιθρήσκους ἐδίδοντο συχνὰ ἀξιώματα ἀνώτερα, παρετηρήθη δὲ εἰς μίαν ἐποχὴν καὶ ἐλάττωσις τῶν βιαίων ἔξισλαμισμῶν, ὅχι μόνον ἐκ τῶν προαναφερομένων αἰτίων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ φθόνου τῶν ἐκ γενετῆς Μωαμεθανῶν κατὰ τῆς λαμπρᾶς τύχης τῶν ἀλλαξοπιστούντων.

Μετὰ τὸν 16ον αἰῶνα ἐμφανίζονται πολλοὶ Ἕλληνες ὅχι πλέον ἀρνησιθρησκοὶ, ἀλλὰ καλῶς μορφωμένοι εἰς τὴν Δύσιν, οἱ ὁποῖοι διὰ τῆς ἐπιτη-

(1) Κ. Παπαρηγοπούλου «Ἱστ. Ἑλλ. Ἔθνους» ἔκδ. Ἐλευθερουδάκη Τόμος Ε' σ. 90.

(2) «Μικρασιατικὰ Χρονικά». Γ' Τόμος Ἀθῆναι 1940, σ. 33

Κ. Παπαρηγοπούλου «Ἱστορία Ἑλλ. Ἔθνους». Ἐκδ. Ἐλευθερουδάκη Τόμος Ε' σ. 19 :

«Προϊούσα ἦτο ἡ ἐλάττωσις τῶν Χριστιανῶν ἀπάσης τῆς εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας. Τὸ πρᾶγμα προέβη εἰς τοσοῦτον ὥστε αὐτὴ ἡ Πύλη ἤρχισε ν' ἀνησυχῇ θεωροῦσα ὅτι, ἂν ἐξακολουθήσῃ, κίνδυνος ὑπάρχει μήπως ἐκλείψωσιν οἱ πλεῖστοι τῶν φορολογουμένων. Τούτου δὲ κυρίως ἔνεκα ἐξεδόθη τῷ 1691 ἐπὶ τοῦ μεγάλου Βεζύρη Χουσεῖν Κιοπριλῆ τὸ πρῶτον «Νιζάμι-Τζεδίδ», ἦτοι «νέον σύστημα», δι' οὗ ἐκανονίσθη ἡπιώτερόν τι πρὸς τοὺς ραγιαδες πολίτευμα».

δειότῃ τῶν καὶ τῆς γλωσσομαθείας τῶν ἔφθασαν εἰς τὰ ἀνώτερα πολιτικά καὶ διπλωματικά ἀξιώματα.

Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Μεγάλῃς Αἰκατερίνης ἐμφανίζεται ἡ ἐκχριστιανισθεῖσα Ρωσσία, ὡς φυσικὴ πρόμαχος καὶ ὑπερασπιστὴς τῶν δυναστευομένων ἐν Τουρκίᾳ Χριστιανῶν. Αὐτοῦ ὁμως τοῦ ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν ἐνδιαφέροντος ἡ ἐπιφάνεια ὑπέκρυπτε μεγαλεπίβολα ρωσικά σχέδια διὰ μίαν τελικὴν ἐπιδιώξιν ἐγκαταστάσεως τῆς Ρωσσίας εἰς τὴν Κων/πολιν, τὰ Στενὰ καὶ τὴν Μεσόγειον. Ἀπαρχὴ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σχεδίου αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἡ Συνθήκη τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, ἡ πλέον ἐξευτελιστικὴ διὰ τὸ γόητρον τοῦ Σουλτάνου, ἡ ὁποία ἐνέπεσεν εἰς τὴν ἀντιτιθεμένην πολιτικὴν τῆς Ἀγγλίας. Διὰ τοῦ Βερολινείου Συνεδρίου ἡ Ἀγγλία τότε κατώρθωσε τὴν ματαίωσιν τοῦ σχεδίου αὐτοῦ, οἱ ταλαίπωροι δὲ ραγιαδες ἐξαπατώμενοι ἀπὸ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, ἐτάσσοντο πρὸς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην ἐπιρροὴν καὶ ὅταν ἀπεκαλύπτοντο συμπράττοντες ἐφονεύοντο ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

Ἡ δυναμικὴ πολιτικὴ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ρωσσίας, τουλάχιστον κατὰ τοὺς δύο τελευταίους αἰῶνας, περιώρισε τὴν Τουρκικὴν αὐθαιρέσιαν τῶν συχνῶν ἐξισλαμισμῶν, συχνὰ δὲ μέχρι τοῦ Τουρκικοῦ Συντάγματος τοῦ 1908 ραγιαδες καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῶν Τουρκικῶν Ἀρχῶν εὐρισκον ἄσυλον εἰς φιλικὰς οἰκίας ξένων ὑπηκόων, οἱ ὁποῖοι ὡς προνομιούχοι βάσει τῶν διομολογήσεων, ἐξηροῦντο τοῦ μέτρου τῆς κατ' οἶκον ἐρεῦνης.

Μὲ τὴν κήρυξιν τοῦ Συντάγματος τοῦ 1908 ἐνομίσθη ὅτι ἐδόθη ἴσο πολιτεία εἰς ὅλους τοὺς κατοίκους τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, πλὴν ὁμως τὰ πράγματα περιῆλθον εἰς χειροτέραν κατάστασιν καὶ ἐντὸς ὀλίγου ὠδηγήθη ἡ κατάστασις εἰς τὴν ρῆξιν τοῦ Βαλκανοτουρκικοῦ πολέμου, μὲ ἀποτέλεσμα τὸν περιορισμὸν τῆς Τουρκίας εἰς τὴν γραμμὴν Αἴνου-Μηδείας.

Οἱ Τούρκοι εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν Σερρῶν δὲν ἐφάνησαν μετὰ τὴν κατάκτησίν της «ἐπεικεῖς κατακτηταί», «μεγαλόψυχοι, φιλάνθρωποι, ὑποχωρητικοὶ καὶ πρᾶοι», ὅπως τοὺς ἐχαράκτηρισεν ἐξ ἀνάγκης ἐπὶ Τουρκοκρατίας ὁ Στράτης. (1)

Αἱ ὑπερβασίαι, οἱ λυντσαρισμοί, αἱ διώξεις καὶ ἐκτελέσεις τῶν χριστιανῶν κατοίκων τῶν Σερρῶν ἦσαν συχναὶ καὶ συνήθεις. (2)

Βαρεῖα ἀτμόσφαιρα αὐθαιρέσιαι καὶ καταπίεσεως εἰς τὰ ἀστικά κέντρα τῆς Μακεδονίας ἐπίεξε τὰ στήθη τῶν δυστυχῶν ραγιαδῶν, κατὰ τὰ ἔτη αὐτὰ τῆς στυγνῆς Σουλτανικῆς ἀπολυταρχίας.

Οἱ ἐξισλαμισμοὶ πολὺ συχνὰ ἐγίνοντο εἴτε ἀκουσίως, εἰς καταδίκους λόγῳ ποινῆς καὶ ἐξαναγκασμοῦ, εἴτε ἐκουσίως εἰς ἄτομα λιπόψυχα μὴ δυ-

(1) Ε. Στράτης «Ἱστορία τῶν Σερρῶν» Κων/πολις 1909 σ. 83

(2) Π. Πέννα «Σερραϊκὰ Χρονικά» α' Τεύχος Ἀθῆναι 1938. «Τὸ Χρονικὸν τῶν Σερρῶν» Παπασυναδινού σ. 27.

νάμενα νὰ ὑφίστανται, ἐν συνεχείᾳ, τὸ βάρος τῆς καταπιέσεως τοῦ κατακτητοῦ καὶ τὰς βαρεῖας φορολογικὰς ἀφαιμάξεις ἢ εἰς ἄτομα κινδυνεύοντα νὰ ἐκτελεσθοῦν διὰ μίαν αὐτόφωρον σοβαρὰν παράβασιν, ὅποτε ἂν ἐζήτουν ἐκ τῆς ἀνάγκης τῶν πραγμάτων τὴν προσχώρησίν των εἰς τὸ Ἰσλάμ ἔσωζον τὴν ζωὴν καὶ τὴν περιουσίαν των. Ἡ ἀξία τῆς ζωῆς ἐνὸς Χριστιανοῦ ἄλλως τε ἦτο τὸ εὐτελέστερον πρᾶγμα κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν. Ἐκτοτε διεσώθη καὶ ἡ Τουρκικὴ παροιμία: «Μπὶρ τζάν, μπὶρ πατλιτζάν», ἦτοι «μιά ζωὴ, μιὰ μελιτζάνα».

Διὰ διαφόρους αἰτίας παρατηρεῖται ὁ ἑξισλαμισμὸς πολλῶν Μακεδόνων καὶ Σερραίων νὰ γίνεται δεκτὸς ὑπὸ τοῦ Ἱεροδικείου Θεσ/νίκης δι' ἐπισήμου πράξεως ἀναγγελίας.

Ἄλλ' ὥσάν νὰ μὴ ἔφθανεν ἡ ἐπιβολὴ τῆς ἀλλαξοπιστίας εἰς τόσα θύματα γνωστὰ καὶ ἄγνωστα, ἀκολουθοῦν καὶ νέου εἴδους διώξεις κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου καὶ αἱ διώξεις αὗται ἐπεκτείνονται εἰς τὸν ἀφανισμόν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης μὲ νέαν μέθοδον, τὴν ἀποκοπὴν τῆς γλώσσης.

Εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Μακεδονίαν ἡ ὑπαιθρος χώρα τῆς Ζίχνης, κατὰ παράδοξον φαινόμενον, ὀφειλόμενον εἰς τὴν δυναμικὴν τῆς φυλῆς ἀντίδρασιν, κατώρθωσε νὰ διατηρήσῃ θρησκείαν καὶ ἔθνισμόν, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν κτηνώδη βίαν τῶν φανατικῶν τοπικῶν Τούρκων ὑποδιοικητῶν ὑπέστη ἀληθινὸν τραῦμα: τὴν ἀπώλειαν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης κατὰ τὸν 17ον καὶ 18ον αἰῶνα. Ἄξιον θαυμασμοῦ εἶναι τὸ πῶς μερικὰ Ἑλληνικὰ χωρία τῆς Ζίχνης καὶ τοῦ Παγγαίου καὶ μετὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης διετήρησαν ἀμείωτον τὴν πίστιν των πρὸς τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ τὸν ἔθνισμόν των.

Ἐδῶ, δηλαδή, παρατηρήθη τὸ ἀντίστροφον φαινόμενον τῶν Τουρκοκρητῶν, οἱ ὅποιοι εἰς τὴν Κρήτην ἀπὸ αὐτόματον ἐπήρειαν τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου ἔχασον τὴν Τουρκικὴν των γλῶσσαν, ἀλλὰ διετήρησαν τὴν Μουσουλμανικὴν των συνείδησιν.

Κατὰ ὑπάρχουσαν παράδοσιν—τὴν ὁποίαν ἠκούσαμεν ἀπὸ τοὺς πάππους μας—οἱ Τοῦρκοι δυνάσται τῆς Ζίχνης κατὰ τὴν σκοτεινὴν ἐποχὴν τοῦ 17ου καὶ 18ου αἰῶνος, διὰ νὰ παύσῃ νὰ ὀμιλῆται ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα εἰς τὴν περιοχὴν των, ὀμαδικῶς ἔκοψαν τὴν γλῶσσαν τῶν γονέων διὰ νὰ μὴ ἀκούουν τὴν Ἑλληνικὴν ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεώς των οἱ μικροὶ Ἑλληνοπαῖδες.

Οὕτως ὁ ὀμαδικὸς ἀκρωτηριασμὸς τῆς γλώσσης τῶν Ἑλλήνων γεννητόρων εἰς κατακτηθεῖσαν Ἑλληνικὴν περιοχὴν μὲ τὸν ἀνόσιον σκοπὸν νὰ ἀποβάλλῃ ἢ νέα γενεὰ τὴν πάτριον γλῶσσαν, πρέπει ν' ἀναφέρεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὡς μοναδικὸν ἀπάνθρωπον καὶ σκληρὸν μέτρον τῆς τουρκικῆς ἰδιοσυγκρασίας, πλεον ἀπάνθρωπον ἴσως καὶ αὐτῆς τῆς ἀλλαξοπιστίας.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς Τουρκοκρατίας, εἰς τὴν περιφέρειαν Ζίχνης - Παγγαίου ἀραιὰ πλέον ἠκούετο ἡ Τουρκικὴ καὶ μόνον μεταξὺ τῶν ἡλικιωμένων, διότι χάρις εἰς τὴν φροντίδα τῶν Ἑλληνικῶν κοινοτήτων τὰ σχολεῖα ἐφώτισαν τὴν νεώτεραν γενεὰν καὶ σήμερον μόνον ὡς ἓνας κακὸς ἐφιάλτης τοῦ παρελθόντος ἔμεινε ἡ ἀνάμνησις ὅτι ἄλλοτε ὅλοι οἱ κάτοικοι τοῦ τόπου ἐκείνου ἦσαν Τουρκόφωνοι Ἑλληνες Χριστιανοί.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΤΩΝ ΕΞΙΣΛΑΜΙΣΜΩΝ

Παραθέτομεν χαρακτηριστικὰς περιγραφὰς ἐξισλαμισμῶν ἐκ τοῦ Χρονικοῦ τοῦ Παπασυναδινοῦ τῆς ἐποχῆς 1600—1640 μ.Χ. τοῦ ἐκδοθέντος ὑπὸ τοῦ Πέτρου Πέννα εἰς τὰ «Σερραϊκὰ Χρονικά» τοῦ 1938.

1) Πρότασις ἀλλαξοπιστίας Σέρραι 1604

«Ἐπαλούκωσαν οἱ Τοῦρκοι τὸν Μανώλην τὸν Μποσταντζόγλου . . . καὶ ἔτσι τὸν ἄρπαξαν ὡς ἄγρια θηρία καὶ τὸν ἔκριναν τέλος πάντων τὸν ἀπέφασισαν καὶ σεντζίλι τὸν ἔκαμαν ὅτι νὰ τὸν παλουκώσουν· καὶ πολλοὶ τινὲς τὸν εἶπαν ἔλα γίνου Τοῦρκος νὰ καὶ ἡμεῖς νὰ σὲ γλυτώσουμε καὶ αὐτὸς τοὺς ἔβριζεν καὶ σκύλους καὶ ἀπίστους τοὺς ἔλεγεν, καὶ ἔτζη τὸν ἐπαλούκωσαν, καὶ ἀπὸ ἐπάνω ἀπὸ τὸ παλοῦκι πολλὰ τοὺς ὀνηδοῦσεν καὶ ἔβριζεν· καὶ αὐτοὶ μὴ δυνάμενοι ὑποφέρειν τὲς ἔβρησιές ὁποῦ ἐπήγαιεν ἢ γλώσσα του ὡσάν τὸ χελιδόνι ἐκρέμασάν τον ἔτζη μὲ τὸ παλοῦκι, καὶ ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ· καὶ πῆγε ἡ ψυχὴ του μετὰ τῶν μαρτύρων. Διότι ὑπόμενον δύο μαρτύρια καὶ ἔλαβεν δύο στεφάνους, καὶ ἐγένηκεν νεομάρτυρας, αἰωνία του ἡ μνήμη, καὶ ἔριξαν τὸ κορμί του χαμηλὰ καὶ ἔστηκεν τρεῖς ἡμέρες ἄθαπτον» (ἐνθ. ἀνωτέρω σελ. 29).

2) Πρότασις Ἀλλαξοπιστίας Σέρραι 1629

«Τῷ αὐτῷ χρόνῳ Ἰουνίου ἢ τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου ἐκρέμασαν οἱ Τοῦρκοι τὸν Ἀλεξανδρῆ τὸν Ταταργάνη . . . καὶ ἔτσι ὁ κατῆς τὸν ἔκαμεν σεντζίλι νὰ τὸν κρεμάσουν, καὶ πολλοὶ τὸν εἶπαν νὰ γίνῃ Τοῦρκος νὰ ἐγλυτώσῃ καὶ αὐτὸς δὲν ἠθέλησεν καὶ ἔτσι ἔβγαλαν τὰ χαντζάρια τοὺς καὶ τὸν ἐκτύπησαν εἰς πέντε·ἔξη μεριές, καὶ ὥστε νὰ τὸν κρεμάσουν μόλις ἔζησεν, καὶ τὸν ἐκρέμασαν εἰς τὸν κάτω τὸν καρβασαρά, εἰς τὴν ἄκρην τοὺς ἀπατζήδες καὶ αὐτὸς ὁ Ἀλεξανδρῆς ἦτον ὡς λγ' χρονῶν ἄνθρωπος ξευλογιάρης, δυνατὸς, ἀγαθός, ἄκακος, μόνον αὐτὸ εἶχεν τὸ πῶς ἐσμύγονταν μὲ τοὺς ἄβάνηδες καὶ περιπάτιν τὴν νύκτα μὲ σπαθί καὶ χάρπες· αἰωνία του ἡ μνήμη, ὁ Θεὸς νὰ τὸν ἀναπαύσῃ» (ἐνθα ἀνωτέρω σελ. 44.)

3) Ἐξισλαμισμὸς Σέρραι 1617

«Ἐν μηνὶ Μαρτίῳ τῆς ἀκαθίστου ἐτούρκεψαν τὸν Ἀμαριανὸν τὸν Τεμερούτογλου τὸν σκευοφύλακα δι' αἰτίαν τοιαύτην. Ἦγόραζεν σουπιές ἀπὸ Τοῦρκον ἢ ὀκτὸ δώδεκα καὶ αὐτὸς τὸν ἔδιδεν δέκα, καὶ λέγει μὴν τὰ πουλάς ἐπειδὴ δὲν σὲ ἐβγαίνει καὶ εἶναι καὶ χριστιανικὸ φαγι· καὶ

οἱ Τοῦρκοι τὸ ἐγύρισαν ἀλλέος τὸ πῶς εἶπεν τὸν Τοῦρκον ὁποῦ τὰ πουλεῖ Χριστιανόν· καὶ ἐσύκοσαν δόγμα μεγάλο, καὶ ἐγένη σύγχισις καὶ ταραχή, καὶ φόβος μέγας καὶ τὸν ἔκριναν· καὶ ὁ κριτῆς τὸν ἔκαμεν ταζόρι καὶ τὸν ἔδειρεν· ἔπειτα τὸν ἄφισαν εἰς τὸ τρανώ τὸ τζαμί εἰς τὸ τσαρσί καὶ τόσοι τοῦρκοι ἐμαζώχτησαν πάραυτα ὅτι δὲν εἶχαν μέτρος καὶ ἔτσι τὸν ἐβάρεσαν ἕνα δυὸ μαχαιριές, καὶ ἤθελαν νὰ τὸν τεπελατίσουν· καὶ ἕνας ἀπὸ τὴν μέσην τους τοὺς ἐφώναξεν καὶ λέγει ὅτι ἐγένη τοῦρκος ἐγένη μόνον ἀφισατέ τον· καὶ ἔτζη τὸν ἄφησαν. Ἐδῶ πὲ καὶ ἐσὺ ὁ ἄνθρωπε ὅτι δὲν γίνωμε τοῦρκος διὰ νὰ τελιωθῆς ἀπάνω εἰς μίαν στιγμὴν ἀμὴ ἐμούλοξεν ὦ εἰς τὴν δυστυχίαν του, κάλλιον ἦτο νὰ μὴν εἶχεν γεννηθῆ· καὶ ἔτσι τὸν ἐτούρκεψαν, καὶ πάραυτα τὸν ἐσουνέτισαν». (ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 31).

4) Ἐθελούσιος ἐξισλαμισμὸς Σέρραι 1622

«Τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἐτούρκεψεν ὁ Παπᾶ Σκαρλάτος ἀπὸ τοὺς Προσνήκους αὐτοθελήτως καὶ αὐτοπροαιρέτως· καὶ ἐγένη καπιτζῆς· καὶ ἦτον ἄνθρωπος ὡς μη χρονῶν ψιλός, λιγνός μαῦρος φοβερόν τὸ βλέμμα του, μαυρογένης καζαρά τὰ μαλλιά του· διαβαστῆς φιλόξενος, ἀμὴ μὲ τὸ νὰ ἔχη τὴν λύσσαν τῆς πορνίας ἄφησεν τὴν παπαδιά του καὶ ἐπῆρε τὴν μοιχαλίδα καὶ τόσον μετὰ ταῦτα ἐπτώχυνεν ὅτι δὲν εἶχεν τὸν ἐπιούσιον ἄρτον· καὶ εἰς τόσον τὸν ἔσυρεν ὁ διάβολος εἰς τὴν ἀσέβειαν ὅτι ὅταν ἐψυχομάχα ἔκραξεν δύο χοτζῆδες καὶ τοὺς λέγει ὅτι νὰ εἶστε μάρτυρες καὶ ἐδῶ εἰς τὴν γῆν καὶ ὀμπρός εἰς τὸν Θεόν, ὅτι ἐγὼ τοῦρκος εἶμαι καὶ καθολικός τοῦρκος πεθαίνω, καὶ νὰ μὴ μὲ θάψετε εἰς μνήματα τούρκικα οὐδὲ καὶ εἰς ρωμέϊκα μόνον χώρια εἰς τὸ τρίστρατον τόπον σημά εἰς τὴν Μπαλίτζαν.

Καὶ ἔτζη ἔκαμαν κατὰ τὸ ζήτημά του, καὶ τὸν ἔκαψεν ὁ Θεὸς καὶ ἐκληρονόμησεν τὴν εἰς αἰώνιον κόλασι· ὦ ἄλλοι σε ἄνθρωπε καὶ τρεῖς ἄλλοι· κάλλιον νὰ ἦτον νὰ μὴ εἶχες γεννηθῆ· τί ἐκέρδισες ταλαίπωρε καὶ ἔχασες τὴν πίστι σου καὶ ἐκόλασες τὴν ψυχὴν σου;» (ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 36).

5) Ἐθελούσιος ἐξισλαμισμὸς Σέρραι 1622

«Τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἐτούρκεψεν ὁ Παπᾶ Γαβριήλ, ὁ προηγούμενος τοῦ Τιμίου Προδρόμου, αὐτοθελήτως καὶ αὐτοπροαιρέτως καὶ ἦτον ὡς με χρονῶν ἄνθρωπος, χοντρός, παχύς, γεμᾶτος, γραμματικός, διαβαστῆς, καλογραφέας, καλόφωνος, ψάλτης τέλειος. ἀμὴ ἦτο πολλὰ μπεκρῆς καὶ μορολόδος καὶ πόρνος. Διότι ἐκεῖ ὁποῦ ἐκύτταζεν γυναῖκα ἐδαιμονίζονταν καὶ ἔτζη διὰ τὴν κακὴν του ἐπιθυμίαν ἐτύφλανέν τον ὁ διάβολος, καὶ ἐσκόνταψεν ὁ ἀσεβής· καὶ ἠσέβησεν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν πόλι, καὶ ἐγένη καπιτζῆς, καὶ ἦτον ἐν ἐσχάτῃ πτωχίᾳ· ἀνάθεμά τον δέκα καὶ εἰς κάθε καὶ εἰς αἰώνιαν κόλασιν· ὦ ἄλλοι σε τρισάθλιε ἄνθρωπε· τί ἐκέρδισες, κάλλιον ἦτον νὰ μὴν εἶχες γεννηθῆ». (ἔνθ' ἀνωτέρω σελίς 37).

Ἡ περιγραφή τοῦ Παπασυναδινοῦ τῶν διαφόρων ἐκτουρκισμῶν, ὅσους ἀναφέρει εἰς τὸ «Χρονικόν» του, εἶναι ἀξία ἐπαίνου διὰ τὴν εἰλικρίνειαν καὶ τὴν φιλαλήθειάν του.

Ἐπ' αὐτῶν παρατηροῦμεν ὅτι ὁ ἔξισλαμισμὸς ἐπροτείνεται εἰς ἄτομα εὐρισκόμενα ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν ἀμέσου ἐκτελέσεως, ὅποτε ὁ κατὰ τὴν τότε Τουρκικὴν δικαιοσύνην κριθεὶς ἔνοχος εἰς ἀπέστεργε νὰ ἀλλαξοπιστήσῃ ἐθανατώνετο ἐπὶ τόπου, ὅπως τὰ ὑπ' ἀρ. 1 καὶ 2 παραδείγματα. Ἐὰν πάλιν ἐδέχετο τὴν ἀλλαξοπιστίαν ἔσωζε τὴν ζωὴν του καὶ ἐχαρίζετο εἰς αὐτὸν ἡ ποινή, ὅπως εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. 3 παράδειγμα.

Τὰ ὑπ' ἀρ. 4 καὶ 5 παραδείγματα ἐθελουσίας ἀλλαξοπιστίας ἀναφέρονται δι' ἄτομα, τὰ ὁποῖα ἀπὸ ἰδιοσυγκρασίας καὶ ἀπὸ χαρακτῆρος δὲν ἦτο δυνατόν νὰ παραμείνουν πιστῶς ἐντεταγμένα εἰς τὸν μὲ ἀυστηρὰς ἀρχὰς χαραγμένον βίον τῶν Χριστιανῶν, καὶ διὰ τῆς φυγῆς αὐτῆς ἐδίδετο εἰς αὐτὰ ἡ διέξοδος καὶ ἡ δυνατότης ἐκτροπῆς ἀπὸ τὰ τεταγμένα.

Τὸ ἱεροδικεῖον Θεσ)νίκης ὅπου ὑπήγετο ἡ περιφέρεια Σερρῶν κατὰ τὸ διάστημα τῆς Τουρκικῆς ἀπολυταρχίας, διὰ τὴν ἐπίσημον ἀναγνώρισιν τῶν προσχωρούντων εἰς τὸν Ἰσλαμισμὸν, ἐξέδιδε κατὰ καιροὺς διατάγματα καὶ ἀποφάσεις.

Εἰς τὰ Ἱστορικὰ Ἀρχεῖα Μακεδονίας 1695—1912 τὰ ἐκδοθέντα ἐν Θεσ)νίκη κατὰ τὸ 1952 τῆ φρονιδὶ τῆς Ἐταιρίας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, ἀνευρίσκομεν πολῦτιμα καὶ ἀδιαμφισβήτητα στοιχεῖα τῶν ἔξισλαμισμῶν τῶν Ἑλλήνων τῆς πόλεως Σερρῶν, εἰς τὰ ἔγγραφα δὲ ταῦτα διαφαίνεται ἡ ὠμὴ βία τοῦ σκληροῦ κατακτητοῦ.

1) Σελ. 529 κατάλογος 234, 1 ἔτη 1254—1255 ἐγείρας.

« . . . Ὁ ἐκ Σερρῶν εἴκοσι ὡς ἔγγιστα ἐτῶν Χρῆστος Ἀστερίου ἠσπάσθη πρὸ τριετίας τὸν Ἰσλαμισμὸν, ὑπηρετῆς δὲ τυγχάνων τοῦ Τσερτίς Μπέη κεχαγιᾶ τοῦ βαλῆ Ἰμπραχὴμ πασσᾶ, ἐδραπέτευσεν ἀποκηρύξας τὸν Ἰσλαμισμὸν. Ἦδη συλληφθεὶς ἄνευ πιστοποιητικοῦ ἐν Θεσ)νίκη προσῆλθε καὶ πάλιν οἰκειοθελῶς ἐνώπιον Ἱεροδικεῖου καὶ ἀσπαθεὶς τὸν Ἰσλαμισμὸν ὠνομάσθη Ἀλῆ».

2) Σελ. 546 κατασ. 246, 47 ἔτος 1261. ἐγείρας.

« . . . Ὁ ἐκ τῆς συνοικίας Βαρόσι τῶν Σερρῶν Ἀθανάσιος Ἀδάμου ὠνομάσθη Μεχμέτ Νουρῆ».

3) Σελ. 549 K. 271 I ἔτος 1277—1279 ἐγείρας.

« Ἡ ἐκ Λυμπούσης Σερρῶν παρθένος Σόδω, θυγάτηρ Γεωργίου, ὠνομάσθη Ζεκιά».

4) Σελ. 549 K 271. I ἔτος 1277—1279 ἐγείρας.

« Ὁ ἐκ τῆς συνοικίας Δουλγκέρ τῶν Σερρῶν κηπουρὸς Χρῆστος Μαυρουδῆ, ὠνομάσθη Ἀχμέτ».

5) Σελ. 549 K. 271. I ἔτος 1277—1279 ἐγείρας.

« Ὁ ἐκ Σερρῶν 17ετῆς Θεόδωρος ὠνομάσθη Μεχμέτ».

6) Σελ. 549 Κ. 271. I ἔτος 1277—1279 ἐγείρας.

«Ὁ ἐκ Σερρῶν Ἀντώνιος Ἰωάννου, ὠνομάσθη Ἀλῆ».

7) Σελ. 549 Κ. 273. I.

«Ὁ ἐκ Σερρῶν Παναγιώτης Θεοδώρου ὠνομάσθη Δεμίρ Ἀλῆ».

8) Σελ. 549 Κ. 271. I ἔτος 1277—1279 ἐγείρας.

«Ὁ ἐκ Σερρῶν Ἀδαμάντιος Χρήστου ὠνομάσθη Ἀλῆ, Μουχαρέμ».

9) Σελ. 553 Κ. 303 89)90 ἔτη 1293—1294 ἐγείρας.

«Ὁ ἐκ Σερρῶν Δημήτριος Νικολάου ὠνομάσθη Μεχμέτ . . .»

10) Σελ. 344 Κ. 163. I.

«Ὁ ἐκ τοῦ χωρίου Τούμπα τῆς περιφέρειας Ζίχνης Ἀργύριος υἱὸς Χριστοδοῦλου ἠσπάσθη τὸν Ἰσλαμισμὸν ὀνομασθεὶς Μουσταφᾶ.

I. Ρετζέπ 1208 ἐγείρας.

11) Σελ. 560 Κατ. 316

«Ἡ ἐκ Σερρῶν Ἑλληνὶς Ἑλένη Δημητρίου, ὀνομασθεῖσα Ἐλιφέ».

Οἱ πλέον ἀρειμάνιοι καὶ ἀτίθασοι Τοῦρκοι τῶν Σερρῶν φυσικὸν ἦτο νὰ μένουν ἐνίοτε ἐκθαμβοὶ ἀπὸ τὴν ὠραιότητα καὶ σεμνότητα Σερραίων παρθένων καὶ εὐκαιρίας διδομένης νὰ βιαιοπραγοῦν δι' ἀκουσίας ἀπαγωγῆς.

Μετὰ τὴν πραξικοπηματικὴν ἀπαγωγὴν ἐφρόντιζον νὰ τακτοποιοῦν τὴν αὐθαιρεσίαν μὲ μίαν ἀπλῆν πράξιν τοῦ Ἱεροδικείου Θεσπλίκης.

Παράδειγμα,

12) Σελ. 549 Κ. 271 1277 Ἐγείρας.

«Ἡ ἐκ τῆς συνοικίας Τσινὰρ τῶν Σερρῶν θυγάτηρ τοῦ ἀρτεργάτου Θεοχάρη Πολίτου Μαρία, ὠνομάσθη Νεφιζέ, ὀδηγηθεῖσα εἰς τὸ μέγα Συμβούλιον ὑπὸ τοῦ ὑπολοχαγοῦ Μεχμέτ Μπέη».

Αἱ αὐθαιρεσίαι αὗται κατὰ καιροὺς ἐφθάναν εἰς τὸ ἀπροχώρητον. Δυστυχῶς δὲν ἔχομεν πολλὰ στοιχεῖα τῶν πικρῶν δοκιμασιῶν τῶν Σερραίων διότι ἐκαλύφθησαν καὶ ἔσβυσαν μὲ τὸν πέπλον τῆς συγκαλύψεως καὶ ἔμειναν ἀνερευνήτοι εἰς τὰ σκότη τῶν αἰώνων τῆς καταδυναστεύσεως.

Ἄλλο χαρακτηριστικὸν παράδειγμα παραθέτομεν τὸ δραματικὸν περιστατικὸν τῆς περιφέρειας Λαγκαδᾶ, ἐπειδὴ δὲ ἦσαν συχνοὶ οἱ ἐξισλαμισμοὶ εἰς τὰς Σέρρας δὲν εἶναι ἀπίθανον παρόμοια κρούσματα νὰ συνέβησαν καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν Σερρῶν, ἀφοῦ εἶναι σύγχρονος μὲ τὸν ὑπ' ἀρ. 9 ἐξισλαμισμὸν.

13) Σελ. 553 Κ. 303 89)90 1293—1294 ἐγείρας.

«Ἡ ἐκ Λαγκαδᾶ Ἄνω θυγάτηρ Δήμου, παρουσίᾳ τοῦ συζύγου τῆς Ἐφραῖμ, ἠσπάσθη τὸν Ἰσλαμισμὸν ὀνομασθεῖσα Φατιμέ, ἐπειδὴ δὲ ὀρηθεὶς σύζυγος δὲν ἐδέχθη νὰ ἀσπασθῆ τὸν Ἰσλαμισμὸν διελύθη κατὰ

τὸ Ἱερὸν Δίκαιον ὁ μεταξὺ αὐτῶν γάμος καὶ ἀνεκοινώθη εἰς αὐτὴν ὅτι δύναται νὰ ὑπανδρευθῆ ὅποιονδήποτε θέλει».

Ὡστε μετὰ τὴν ἀπαγωγὴν καὶ ὑπάνδρου γυναικὸς μετὰ τοῦ συζύγου τῆς ἐτίθετο εἰς τὸν δυστυχεῖ σύζυγον τὸ δίλημμα τοῦ ἐξισλαμισμοῦ, καὶ ἐὰν δὲν ἐδέχετο, ὁ γάμος συμφώνως πρὸς τὸ «Ἱερὸν Δίκαιον» διελύετο καὶ ἐδί-
δετο εὐχέρεια εἰς τὸν ἄρπαγα ἐκβιαστὴν νὰ οἰκειοποιηθῆ τὴν ἄρπαγεῖσαν σύ-
ζυγον μὲ ὄλους τοὺς νομίμους τύπους τοῦ ἱεροδικείου. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἐδέχετο
ἀκόμη νὰ ἐξισλαμισθῆ ὁ πιεζόμενος σύζυγος, ποῖος θὰ ἐγγυᾶτο εἰς τὸ μέλ-
λον διὰ τὴν ζωὴν του ;

Ἐγίνοντο λοιπὸν ἄρπαγαὶ μὲ σκοπὸν τὴν ἔκδοσιν εἰς πορνείαν ὅπως
ἀναφέρει κατωτέρω δημοσιευόμενον λαϊκὸ τραγοῦδι. Ταλαίπωροι παλαιοὶ
Σερραῖοι πόσα ἄραγε δάκρυα ἐπλημμύριζαν τὰ μάτια σας διὰ τὸν ἄδικο
χαμὸ προσφιλῶν θυγατέρων σας ποὺ ὠδηγήθησαν ὄχι μόνον εἰς τὰ χαρέμια
διὰ νὰ καλλιτερεύσουν τὸ γένος τῶν Τούρκων ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον τῆς
λευκῆς σαρκός, εἰς τὴν πραγματικὴν ἀπώλειαν καὶ τὸ αἴσχος.

Περίφημον ἦτο τὸ λαϊκὸν Σερραϊκὸν τραγοῦδι τῆς ἄρπαγῆς τῆς ὁμορ-
φῆς Μανιώς.

Μ Α Ν Ι Ω (¹)

Ἐψὲς μᾶς κλέψαν τὴ Μανιώ
Ἐψὲς μᾶς κλέψαν τὴ Μανιώ
Τρεῖς Τοῦρκ' Ἀρβανιτάδες
Ἀμάν, Ἀμάν, γκιουζέλ (²) Μανιώ

*
* *

Ἐνας τὴν πιάν' ἀπ' τὰ μαλλιά
Ἐνας τὴν πιάν' ἀπ' τὰ μαλλιά
κι' ἄλλος ἀπὸ τὰ χέρια
Ἀμάν, Ἀμάν, γκιουζέλ Μανιώ.

*
* *

Τὴν πήρανε, τὴν πήγαγε
Τὴν πήρανε, τὴν πήγαγε
Κάτω στοὺς κερχανάδες (³)
Ἀμάν, Ἀμάν, γκιουζέλ Μανιώ.

(1) Τὸ ἄσμα τῆς Μανιώς ἦτο γνωστὸν καὶ ἠκούετο καὶ ἐν Μελενίκῳ. Βλέπε πα-
ραλλαγὴν αὐτοῦ παρὰ Π. Σπανδωνίδη. Μελενίκος, νεκρὸς Μακεδονικὸς Ἀκρίτας.
Θεσσαλονίκη 1930. σελ. 74.

(2) Γκιουζέλ, τουρκικὴ λέξις=ὁμορφη.

(3) Κερχανᾶς, τουρκικὴ λέξις=χαμαιτυπεῖον, οἶκος ἀνοχῆς.

κατὰ μασικήν ἀσπασίαν Ν. Πέτροβιτς

ΜΑΝΙΕ
(ΤΡΑΓΟΥΔΙ)

Μουσ. καταγραφή Παναζ. Καραμοπούλου

♩ = 184 **Α' ΜΕΡΟΣ**

1^ο γέσ μᾶς κῆ ε γαν τή Μα νιώ ω ω ω
 2^ο γέσ μᾶς κῆ ε γαν τή Μα νιώ ω
Β' ΜΕΡΟΣ
 Τρεῖς λουκ' ἄρ βα α νι τὰ δε ες ἰά μᾶ αν ᾶ
 μαν τικ γέ Μα νιώ ω Τρεῖς λουκ' ἄρ βα α α νι
 τὰ δε ες ἰά μᾶ αν ᾶ μαν τικ γέ Μα νιώ ω

♩ = 184 **ΕΙΣΑΓΩΓΗ** (ΟΡΓΑΝΟ) Μουσ. καταγραφή Παναζ. Καραμοπούλου

Α' ΜΕΡΟΣ
Β' ΜΕΡΟΣ

Σχετική επίσης με τους εξισλαμισμούς είναι και η κατωτέρω Μπαλλάντα, η οποία δημοσιεύεται ως αυτή διεσώθη εκ παραδόσεως και από μνήμης καθ' ύπαγόρευσιν τοῦ ἀειμνήστου Σερραίου ἱατροῦ Ἀντωνίου Σ. Τεκκὲ κατὰ Ἀπρίλιον τοῦ 1954.

ΣΕΡΡΑΪΚΗ ΜΠΑΛΛΑΝΤΑ

Ο ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ

1

Μαυρουδῆς πουλεῖ κρασί
κάτω στὴν Ἀνατολή
Τῶπιναν οἱ Χριστιανοὶ
κι' τὸν καλοπέρωναν
τῶπιναν κι' οἱ Τοῦρκ'
κι' δὲν τὸν πέρωναν.

2

Θύμουσι κι' οὐ Μαυρουδῆς
κι' τὴν πίστ' τοὺς ἔβρισι
κι' τὴν πίστ' τοὺς ἔβρισι.
Τοῦ μαθαίν' ὅλ' ἡ Τουρκιὰ
ἔτρεξαν τὸν ἄρπαξαν
στὴ φωτιὰ τὸν ἔρριξαν.

3

Γένου Τοῦρκος Μαυρουδῆ
νὰ κερδίης τὴν Τουρκιὰ
κι' ὅλη τὴν Ἀρβανιτιά.
Τοῦρκος Μαυρουδῆς δὲν γίνιτι
«κάλλιω στὴ φωτιὰ νὰ μπῶ,
παρὰ Τοῦρκος νὰ γενῶ».

Ἐπίλογος

Σὰν λαμπάδα ἔκαιγε,
Σὰν θυμιάμα μύριζι

ΕΞΙΣΛΑΜΙΣΜΟΣ ΕΙΣ ΜΕΛΕΝΙΚΟΝ

Περίπτωσιν εξισλαμισμοῦ ἀνευρίσκομεν καὶ εἰς τὸ Μελένικον. Μολονότι τὰ αἷτια αὐτοῦ εἶναι ἄγνωστα, τὸ γεγονὸς ὅτι συγχρόνως μετὸν εξισλαμισμὸν, ἐπεβλήθη καὶ ἡ δήμευσις τῆς περιουσίας τοῦ ἀλλαξοπιστήσαντος καὶ εξισλαμισθέντος, οὐδεμίαν ἀφίνει ἀμφιβολίαν ὅτι οὗτος ἐγένετο βιαίως.

Ἐκ τοῦ κατωτέρω καὶ ἐν φωτοτυπία δημοσιευομένου ἐγγράφου, τοῦ προερχομένου ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ Ἀρχείου τοῦ Πέτρου Πέννα, ὁ εξισλαμι-

σμός ἀφορᾷ Νείκον τινα, ἐγένετο δὲ κατὰ τὸ 1845. Τοῦτο ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ δραστηρίου καθ' ὅλα καὶ ἀξίου Μητροπολίτου Μελενίκου Διονυσίου καὶ ἀπευθύνεται πρὸς τὰ φιλόανθρωπα αἰσθήματα τοῦ ποιμνίου του, ὥστε διὰ τοῦ ἐραρικῶς συγκεντρωθέντος ποσοῦ ἐξηγοράσθη ἡ οἰκία καὶ παρεδόθη ἐκ νέου εἰς τὴν ἀπορφανισθεῖσαν, διὰ τῆς ἀλλαξοπιστίας τοῦ ἀρχηγοῦ της, οἰκογένειαν Νείκου.

Ἐκ τοῦ ἐγγράφου, δὲν προκύπτει τί σχετικῶς μὲ τὰς συνθήκας καὶ τὰ αἷτια τοῦ ἰξισλαμισμού, οὔτε ποῖος ἦτο ὁ Νείκος, καὶ ποίας κοινωνικῆς τάξεως ἦτο οὗτος.

Ἀποκαλύπτει ὅμως τοῦτο μίαν ὠραίαν σελίδα τῆς φιλαλληλίας τῶν ὑποδούλων καὶ τοὺς ποικίλους τρόπους ἀντιμετωπίσεως τῶν δεινῶν περιστάσεων καὶ ἀντιδράσεως κατὰ τῶν αὐθαιρεσιῶν τοῦ κατακτητοῦ. Ἐπίσης ἀποδεικνύει τὸν θεάρεστον καὶ θετικὸν ῥόλον τοῦ Κλήρου ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς πρὸς τοὺς πάσχοντας, τοὺς ἀδυνάτους καὶ δυστυχεῖς, ὁμοθρήσκους συναντιλήψεως καὶ προνοίας.

Ὁ μητροπολίτης Διονύσιος, τὸν ὁποῖον εἶδεν ὁ ἀναγνώστης ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Μελενικίων κατὰ τὸ 1839, εἰς τὴν πρὸς Κωνσταντινούπολιν ἀπέλπιδα πορείαν (1), διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς πόλεως Μελενίκου ἐκ τῆς τυραννίας τοῦ Μουστᾶ μπέη, καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν τῆς θρησκευτικῆς δοκιμασίας τοῦ ποιμνίου του καὶ χάριν τῆς ψυχικῆς σωτηρίας, ἀλλὰ καὶ χάριν ὑλικῆς βοήθειας μιᾶς κινδυνευούσης οἰκογενείας, ἐτέθη καὶ πάλιν ἐπὶ κεφαλῆς, ὅχι μόνον ἀπλῶς παρακινῶν καὶ ἀξιῶν ἀπὸ τοὺς ἄλλους ὅπως «φανῶσι δόται ἰλαροί», ὑπὲρ ἐκείνης, ἀλλ' ὁ ἴδιος γενναιοδῶρως συνεισφέρων τὸ σεβαστὸν ποσὸν διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τῶν 250 γροσίων μὲ τὸν μετρίοφρονα χαρακτηρισμὸν ὅτι «ὑποσημειούμεθα πρῶτοι πρὸς παράδειγμα ἐν τῷ καταλόγῳ». Ἴδου τὸ ἔγγραφον:

† Ο ΜΕΛΕΝΙΚΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ἐν Χριστῷ

Τίμιοι πρόκριτοι, πρωτομαῖστορες καὶ μαῖστορες τῶν ἑσναφίων καὶ λοιποὶ εὐλογημένοι Χριστιανοί, σᾶς εὐχόμεθα ὀλοψύχως ἐν Κυρίῳ, ἡ ἔλεεινὴ κατάστασις τῆς οἰκογενείας τοῦ ἐξομόσαντος Νείκου εἶναι γνωστὴ εἰς πάντας ὑμᾶς, οἱ ὁποῖοι βλέπετε ἰδίως ὀφθαλμοῖς καὶ τὴν ἄκραν γυμνότητα καὶ ἀπορίαν αὐτῆς, καὶ πρὸς τούτοις τὴν περιπλάνησιν αὐτῆς ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν, ἣτις ἐνδέχεται νὰ φέρῃ αὐτὴν εἰς ἀπελπισίαν καὶ ἐκ τούτου νὰ συμβῇ ψυχικὸς κίνδυνος καὶ ἀπώλεια αὐτῆς, ἡμεῖς λοιπὸν κατὰ πρόνοιαν πατρικὴν σπεύδοντες νὰ προλάβωμεν αὐτὸ τὸ ἐνδεχόμενον δεινόν, ἐπενοήσαμεν τὸ ἀκόλουθον προσφυῆς μέσον πρὸς παρηγορίαν αὐτῆς τῆς δυστυχοῦς φαμιλίας,

(1) Βλέπε σελ. 78—86 τοῦ ἀνά χειρὸς τόμου.

νὰ προμηθεύσωμεν δηλαδὴ εἰς αὐτὴν τὴν ἰδίαν οἰκίαν, εἰς τὴν ὁποίαν κατῶκει καὶ πρότερον, καταβάλλοντες τὴν τιμὴν αὐτῆς ἕξ ἑράνου ἡμῶν τε αὐτῶν καὶ τῶν εἰς τοῦτο τὸ θεάρεστον ἔργον παρακαλουμένων ἤδη φιλοπτῶχων καὶ φιλαδέλφων Χριστιανῶν· διὰ τοῦτο εὐχόμενοι ὑμᾶς τοὺς ἐγκριθέντας παρ' ἡμῶν εἰς τὸ νὰ γένητε μέτοχοι τῆς θεοφιλεσιότητος ταύτης ἀγαθοεργίας, σᾶς παρακινούμεν πατρικῶς νὰ φανῆτε ἱλαροὶ δόται κατὰ Ἀπόστολον, καὶ νὰ προσφέρητε προθύμως ὅσα ἡμεῖς μὲν μὲ κἄποιαν φειδῶ διωρήσαμεν νὰ χορηγήσῃ ἕκαστος τῶν ἐγκριθέντων εἰς τὴν εὐποιῖαν ταύτην· ἐὰν δὲ ἡ ἀγαθὴ προαίρεσις τινῶν φιλανθρωποτέρων εὐδοκῆσῃ νὰ προσφέρῃ καὶ πλεον τὶ ἀπὸ τὰ διωρισμένα ἐνταῦθα, οὗτος οὐ μόνον τὸν παρὰ τῶν ἀνθρώπων ἔπαινον θέλει ἐλκύσῃ δικαίως ἀνώτερον, ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ εὐλογίαν σὺν τῇ παρ' ἡμῶν εὐχῇ μείζονα λήψεται· γινώσκοντες λοιπὸν καλῶς, ὅτι εὐεργεσία μᾶλλον εὐπρόσδεκτος τῷ Θεῷ ἄλλη παρὰ ταύτην δὲν ὑπάρχει, δεῖξατε γενναίαν προαίρεσιν καὶ ἐπαινετὴν προθυμίαν εἰς τοῦτο, ἀντὶ τοῦ, ὁποίου ὁ πλούσιος μισθαποδότης Θεὸς θέλει σᾶς ἀνταμείψῃ ἀπειροπλασίως ἔν τε τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, καὶ ἀποδεχόμενος ἅμα τὴν συμπαθῆ καὶ φιλάδελφον ὑμῶν διάθεσιν, θέλει φανῆ ἴλεως καὶ οἰκτίρμων πρὸς ὑμᾶς κατὰ τὴν πρὸς ἅπαντας τοὺς φιλελεήμονας θείαν αὐτοῦ ἐπαγγελίαν· ἐν τοσούτῳ μηδὲν ὑπενδοιάζοντες περὶ τῆς μετὰ μεγίστης προθυμίας προαιρετικῆς ὑμῶν συνδρομῆς, ὑποσημειούμεθα πρῶτοι πρὸς παράδειγμα ἐν τῷ παρόντι καταλόγῳ, καταγράφοντες ἐφεξῆς καὶ τὰ τίμια ὀνόματα τῶν ἐγκριθέντων εἰς τὸ φιλάνθρωπον τοῦτο ἔργον.

τῇ 9ῃ Ἰανουαρίου τοῦ 1845: ἐν Μελενίκῳ

† Ὁ Μελενίκου Διονύσιος χάριν ψυχικῆς σωτηρίας	γρ.	250
† Ὁ ἅγιος Π. Ἰωαννίνων Ἰωακείμ	ὁμοίως	» 25
Ὁ κύριος Κωνσταντῖνος Καρύδας	»	» 25
Ὁ κύριος Δ. Δημοκίδης	»	» 25
Ὁ κύριος Δημήτριος Π. Τζανλῆ	»	» 20
Ὁ κύριος Λάσκαρις Βαγγέλη	»	» 20
Ὁ κύριος Μανόλης Βαγγέλη	»	» 25
Οἱ κ. ἀυτάδελφοι Ἀνδρέου	»	» 30
Ὁ κ. Μιχαλάκης Κύπου	»	» 20
Ὁ κ. Δημήτριος Καλαβακίδης	»	» 25
Ὁ κ. Πέτρος Χ. Δημητριάδης	»	» 25
Ὁ κ. Μιχαλάκης Γερμάνη μετὰ τοῦ ἀνεψιοῦ του	»	» 25
Ὁ κ. Κωνσταντῖνος Σπανδωνίδης	»	» 25
Ὁ κύριος Κωνσταντῖνος Ἐμ. Τζανλῆ	»	» 20
Ὁ κ. Μιχαλάκης Βαγγέλη	»	» 20
Ὁ κ. Ἀναστάσιος Χ. Δασκάρεως	»	» 10

Ἡ κ. Ἑλένη Ζλάτκου Θ. μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς Κωνσταντίνου	»	20
Ἡ κ. Ἄννα Ἐμμανουήλ Ἰατροῦ	»	15
Ἡ κ. Ἄγνη Κ. Χ. Θεοχάρη	»	10
Οἱ κ. αὐτάδελφοι Π. Γεωργίου.	»	25
Ὁ κ. Θεοχάρης μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου	»	20
Ὁ κ. Ἰωάννης Δάλλη	»	20
Ὁ κ. Γεώργιος Μ. Ἰαννούλα	»	15
Ὁ κ. Νικόλαος ὑποδιδάσκαλος τοῦ ἑλλ. Σχολείου	»	10
Ὁ ἔλλογιμώτατος κ. Ἐμμανουήλ Ζαχαριάδης	»	10
Οἱ κ. αὐτάδελφοι Π. Πούγγουρα	»	15
Οἱ κ. αὐτάδελφοι Στογιάννου Καμπούρα	»	15
Ὁ κ. Ἰωάννης Δημητρίου	»	10
Ὁ κ. Μιχαήλ Τσιόπρου	»	10
Ὁ κ. Ἀγαστάσιος Κουρδοπάλου	»	10
Ὁ κ. Παναγιώτης Βογιατζῆς	»	10
Τὸ ἐσνάφι τῶν βογιατζῆδων	»	50
Τὸ ἐσνάφι τῶν παπουτζῆδων	»	50
Τὸ τῶν σησαμολαδάδων	»	30
Το τῶν γουναράδων	»	30
Τὸ τῶν ῥαπτάδων	»	20
Τὸ τῶν ταμπάκηδων	»	20
Τὸ τῶν ἀμπατζῆδων	»	30
Ὁ κ. Κωνσταντῖνος Χ. Νίνου	»	20
τῶν ἀσταρτζῆδων.	»	20

Εὐχέτης πάντων ὑμῶν Διονύσιος

ΕΝΑ ΘΛΙΒΕΡΟ ΙΩΒΗΛΑΙΟ

1907—1957

Τὴν 14 Ἰουλίου 1957 συμπληρώνεται πενήκονταετία ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποῦ ἔπεσε ἥρωικὰ μαχόμενος εἰς τὸ κωδωνοστάσιο τῆς «Εὐαγγελιστρίας» τῆς Καμενίκιας (προαστείου Δ τῶν Σεργῶν) ὁ καπετὰν Μητρούσης Γκογκολάκης.

Πατρίδα τοῦ Μητρούση ἦτο τὸ Χομόνδος, χωρίον ὀλίγον ἔξω τῶν Σεργῶν, τὸ ὁποῖον σήμερα πρὸς τιμὴν τῆς μνήμης του φέρει τὸ ὄνομα «Μητρούση».

Τὴν ἡμέρα ἐκείνη, «Τούρκικο ἀσκέρι» κατόπιν προδοσίας ἐκύκλωσε τὴν ὁμάδα τοῦ Μητρούση εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς «Εὐαγγελιστρίας».

Αἱ δραματικαὶ λεπτομέρειαι τῆς ἀπεγνωσμένης μάχης τῆς ὁμάδος αὐτῆς περιγράφονται λεπτομερῶς εἰς σελ. 111—117 τῆς Ἱστορίας τῶν Σεργῶν Π. Πέννα (Ἀθήναι 1938).